

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissvar avseende Trafikverkets förslag till regelförändringar kring upplåtelser och överlåtelser av järnvägsanläggningar respektive mark för sådana

Generella synpunkter

Transportstyrelsen har ombetts att inkomma med synpunkter på Trafikverkets förslag på ändring av järnvägsförordningen (2004:526) och vill anföra följande.

Transportstyrelsen är positiv till att Trafikverket ges rätt att överlåta del av järnvägsnät samt ges en utvidgad rätt till upplåtelse. Transportstyrelsen anser dock inte att järnvägsförordningen bör ändras i enlighet med Trafikverkets förslag, eftersom det av konsekvensbeskrivningen inte på ett tydligt sätt framgår vilka konsekvenser förslaget medför.

Av konsekvensbeskrivningen framgår att det finns ett stort behov av att tydliggöra roller och ansvar för inblandade parter för att ett bättre utnyttjande av anläggningarna ska kunna ske. Trafikverket beskriver problemet, men däremot framgår inte vilka konsekvenserna av föreslagna ändringar blir för berörda aktörer. Transportstyrelsen önskar en mer omfattande redogörelse för hur de föreslagna ändringarna beträffande upplåtelse och överlåtelse kan medverka till att tydliggöra roller och ansvar och bidra till ett bättre utnyttjande av anläggningarna. Det saknas en analys av vilka problem som kan uppstå vid upplåtelse eller överlåtelse till annan part. Även om Transportstyrelsen i grunden är positiv till avsikten bakom förslagen så finns det frågor som behöver analyseras vidare och som kan föranleda behov av ytterligare författningsändringar eller åtgärder. Dessa frågor är bland annat den problematik som kan uppstå när en upplåtare indirekt genom avtal styr tillträdet till anläggningen, se vidare under rubriken ”Övrigt”.

I förslaget till regeländring uppställs samma villkor för att upplåta som för att överlåta del av järnvägsnätet. Transportstyrelsen anser att bestämmelsen bör ses över.

Upplåtelse

Enligt nu gällande 6 kap. 7 § järnvägsförordningen har Trafikverket för närvarande rätt att upplåta del av järnvägsnät, efter samråd, om Trafikverket inte längre avser att underhålla den delen.

Enligt nu gällande 6 kap. 4 § järnvägsförordningen får Trafikverket upphöra med underhållet på del av järnvägsnätet när trafiken är av obetydlig omfattning. Om Trafikverket medges rätt att upplåta även anläggningar med mera omfattande trafik kan detta medföra en effektivare användning, inte bara av den aktuella anläggningen, utan av hela transportsystemet. Transportstyrelsen välkomnar därför förslaget att Trafikverket ska kunna upplåta anläggningar även om trafiken är betydande.

Enligt förslaget 7 § c) ska Trafikverket i samband med att upplåtelse av del av järnvägsnät säkerställa att verksamheten på den upplåtna delen kommer att bedrivas på konkurrensneutrala villkor. Krav på att en infrastrukturförvaltare ska bedriva sin verksamhet på konkurrensneutrala villkor regleras redan i dag i järnvägslagen (2004:519). Transportstyrelsen anser därför att det är olämpligt att reglera detta i avtal, och punkten c) i den föreslagna ändrade 7 § bör strykas.

I konsekvensbeskrivningen omnämns funktionskravsavtal som en del av det avtalspaket som Trafikverket vill använda för att säkerställa att anläggningen används effektivt även efter upplåtelse. Av konsekvensbeskrivningen framgår emellertid inte vad dessa avtal ska reglera. Järnvägslagen innehåller redan reglering som syftar till ett effektivt användande av järnvägen. Transportstyrelsen avgör tvister om bland annat vad som är effektivt användande av järnvägen enligt 8 kap. 9 § järnvägslagen. Det finns därför en farhåga att Trafikverkets bedömning av vad som är effektivt användande kan komma att stå i strid med Transportstyrelsens tillämpning av järnvägslagen.

Transportstyrelsen vill påtala att nyttjanderättshavare genom upplåtelsen övertar infrastrukturförvalterskapet från Trafikverket, efter att ha fått behövliga tillstånd för verksamheten.

Överlåtelse

Transportstyrelsen anser att det är oklart vad som avses med den bestämmelse i 7 a § som ger Trafikverket rätt att överlåta del av järnvägsnät som är belägen på annans fastighet. I första stycket anges att Trafikverket får överlåta del av järnvägsnät som *förvaltas av staten*. I andra stycket anges att Trafikverket får överlåta del av järnvägsnät på annan fastighet. Trafikverket kan endast upplåta och överlåta del av järnvägsnät som förvaltas av staten men detta behöver alltså inte anges eller ska anges konsekvent. Utformningen av bestämmelsen behöver även i övrigt ses över.

I förslaget föreslås Trafikverket få rätt att överlåta del av järnvägsnät på annans fastighet, men förslaget saknar beskrivning av eventuella konsekvenser för de fastighetsägare som kan bli berörda. Transportstyrelsen anser att dessa fastighetsägare åtminstone bör vara en del av samråd inför en överlåtelse. Reglering av överlåtelse av del av järnvägsnät på annans fastighet väcker frågan hur motsvarande situation hanteras vid upplåtelse.

Underhåll

Transportstyrelsen anser inte att det krävs en ändring i 6 kap. 4 § järnvägsförordningen. Ansvar för underhållet övergår på annan när Trafikverket överlåter del av järnvägsnätet. I 6 kap. 7 § framgår att nyttjanderättshavare, som villkor för en upplåtelse, ska överta bland annat ansvaret för underhållet och investeringar. Det krävs därför inte en särskild regel i 4 § om att Trafikverkets underhåll får upphöra vid upplåtelse och överlåtelse.

Konkurrens- och säkerhetspåverkan

Transportmarknaden gynnas av att järnvägsanläggningar överlåts eller upplåts till infrastrukturförvaltare som avser att driva och utveckla anläggningarna. Det är därför viktigt att de föreslagna reglerna tillämpas på ett sådant sätt att en anläggning som är eller kan antas vara av intresse för andra att nyttja inte upplåts eller överlåts till någon som avser att använda anläggningen enbart för transporter av eget gods och som med stöd av andra stycket i 1 kap. 1 a § järnvägslagen kan utestänga andra. Anläggningar som används enbart för att transportera infrastrukturförvaltarens eget gods är undantagna från järnvägsagens och järnvägsförordningens regler om konkurrensneutralitet. Det finns därför skäl till stor försiktighet vid upplåtelse till aktör som avser att enbart använda anläggningen för att transport av eget gods.

Transportstyrelsen bedömer att förslaget inte påverkar säkerheten eftersom alla infrastrukturförvaltare omfattas av och kontrolleras enligt järnvägslagen.

Övrigt

Transportstyrelsen vill lyfta fram den problematik som kan uppstå genom att en upplåtare av en anläggning genom avtal styr de avgifter för tjänster som nyttjanderättshavaren kan behöva ta ut av sina kunder. Ett sådant avtal kan vara strid med lag. Järnvägslagen ger Transportstyrelsen rätt och skyldighet att enbart pröva tvister som gäller en infrastrukturförvaltares beslut. Däremot kan inte avtalsförhållandet mellan en upplåtare av del av järnvägsnätet och infrastrukturförvaltaren, med dagens reglering, prövas av Transportstyrelsen utan får prövas i allmän domstol.

Transportstyrelsen är i grunden positiv till Trafikverkets förslag. Utifrån Trafikverkets konsekvensbeskrivning kan Transportstyrelsen emellertid inte bedöma vilka konsekvenser förslaget får för företag och för järnvägsmarknaden. Transportstyrelsen anser därför att förslaget behöver analyseras vidare för att utreda vilka ändringar som krävs och vilka konsekvenser detta kan medföra.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Staffan Widlert. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog enhetschef Heléne Jarefors, sektionschefer Åsa Tysklind och Claes Elgemyr, handläggare Nils Enberg och Maria Wärnevall samt jurist Susanne Karlsson, den senare föredragande.

Staffan Widlert